

ВІТКОВА ВАЛЕНТИНА СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

В кожній демократичній державі права і свободи людини виступають своєрідним «ядром», змістом та сенсом діяльності держави, адже саме усвідомлення людини, її життя і здоров'я як найвищої цінності, захист її основоположних прав і свобод закріплюються у конституціях будь-якої країни світу та деталізуються у національному законодавстві.

Право на інформацію є одним із основоположних прав людини і громадянина. Побудова інформаційного суспільства нерозривно пов'язана не тільки із нормативно-правовим врегулюванням права людини на інформацію, але і подальшим досвідом практичного втілення різноманітних аспектів цього права на практиці. Саме тому дослідження законодавчого врегулювання права на інформацію в інших державах виступає необхідною складовою для вдосконалення національного законодавства, що врегульовує питання, пов'язані із правом на інформацію, а також забезпечення подальшої ефективної його реалізації. З цієї позиції досить цікавим видається досвід Республіки Польща.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують питання права на інформацію у Польщі, виступають:

1. Конституція Республіки Польща (1997 р., зі змінами 2009 р.). Конституція Польщі у ч. 1 ст. 54 закріплює, що кожному забезпечується свобода вираження своїх поглядів, а також пошуку і розповсюдження інформації. Частиною 2 цієї ж статті забороняється превентивна цензура засобів соціального спілкування та ліцензування преси.

Крім того, ст. 51 встановлює: 1) неможливість зобов'язати особу розкривати інформацію про себе інакше, як на підставі закону; 2) неможливість органів державної влади отримувати, збирати та робити доступною інформацію про громадян, за винятком тієї, що необхідна в демократичній державі; 3) право кожного на доступ до офіційних документів і даних, що стосуються його особи (за винятком виключень, встановлених законом); 4) право кожного вимагати виправлення чи видалення неправдивої чи неповної інформації або інформації, отриманої засобами, що суперечать законодавству; 5) необхідність визначення принципів та процедури збору та доступу до інформації законом.

У статті 61 детально регламентується право на доступ до публічної інформації: громадянин має право отримувати інформацію про діяльність органів державної влади, а також осіб, що виконують державні функції. Таке право включає також отримання інформації про діяльність самоврядних економічних чи професійних органів та інших осіб чи організаційних підрозділів, що стосуються галузі, в якій вони виконують обов'язки органів державної влади та управління комунальними акти-

вами чи майном Державної казначейської служби. Право на отримання інформації забезпечує доступ до документів та до засідань колективних органів публічної влади, утворених загальними виборами, з можливістю робити звуковий та візуальний записи. При цьому, обмеження таких прав можуть бути встановлені законом виключно з метою захисту свобод і прав інших осіб та суб'єктів господарювання, громадського порядку, безпеки або важливих економічних інтересів держави [1].

Іншими основоположними актами, що врегульовують різноманітні аспекти права на інформацію, виступають: Акт про антитерористичну діяльність та про внесення змін до інших актів (2016 р.); Акт про захист персональних даних (1997 р., зі змінами 2011 р.); Акт про захист секретної інформації (1999 р.); Акт про доступ до публічної інформації (2001 р., зі змінами 2001 р.). Цікавою видається думка KrzySztOf Switała, який відзначає, що аналізуючи предметну область законодавства про доступ до публічної інформації можна констатувати, що законодавець розглядає поняття інформації та знань як синоніми, що з лінгвістичної і предметної точок зору не представляється найбільш підходящим рішенням. У комп'ютерних науках і науках про управління терміни «дані», «інформація» і «знання» мають різні значення, тому в юридичному і юридичному мовах ці відмінності повинні дотримуватися [2]. Видається, що дане твердження є справедливим і для українського законодавства.

При цьому, Mariusz Bidziński особливо наголошує на тому, що «особлива роль в конституційному праві на доступ до інформації має бути надана судам» [3, с. 133]. Загалом, незважаючи на досить детальну регламентацію права на інформацію загалом та права на доступ до інформації зокрема, у Польській Республіці існує досить велика кількість судових справ, що пов'язані із захистом зазначеного права. При цьому більшість судових справ стосуються саме права на доступ до публічної інформації. Так, відповідні судові справи стосувались, зокрема: відмови у наданні інформації за зверненням до голови Верховного суду з проханням розкрити інформацію про угоди, укладені між Верховним судом і комерційними видавцями судової практики Верховного суду (справа I OSK 2093/14 [4]); звернення до Міністерства внутрішніх справ з проханням розкрити загальнодоступну інформацію у вигляді вихідного коду програмного забезпечення, яке використовується Міністерством при виконанні громадських завдань, пов'язаних з базами даних воєводств (справа II SAB/Wa 10/13 [5]); звернення до прем'єр-міністра Польщі з проханням розкрити документи і кореспонденцію, включаючи електронні листи, які стосувалися недавніх законодавчих робіт по внесенню поправок до польського закону про доступ до публічної інформації (справи II SAB/Wa 295/11 [6] та I OSK 2093/14 [7]); запиту на надання фотокопії юридичного висновку про референдум про розвиток місцевої площі (справа II SAB/Lu 44/10 [8]) та ін.

Належне забезпечення права на інформацію та права на доступ до інформації виступає одним із основоположних індикаторів демократичності держави і суспільства. Будь-які обмеження права на інформацію повинні бути виключеннями, що потребують додаткового обґрунтування. В Україні окреслені питання на сучасному етапі державного будівництва також містять багато спірних, неурегульованих аспектів, саме тому

вивчення аналогічного іноземного досвіду, перш за все, європейських країн, представляє собою безмежні перспективи для запозичення позитивного зарубіжного досвіду з метою подальшого удосконалення національного законодавства та механізмів захисту прав людини.

Список використаної літератури:

1. The Constitution of the Republic of Poland of 2nd April, 1997. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm> (дата звернення: 04.04.2020).
2. Krzysztof Świąta. Konstytucyjne prawo dostępu do informacji publicznej. *Obserwator Konstytucyjny*. URL: <http://niezniknelo.pl/OK2/artukul/konstytucyjne-prawo-dostepu-do-informacji-publicznej/5/index.html> (дата звернення: 04.04.2020).
3. Mariusz Bidziński. Konstytucyjne prawo dostępu do informacji publicznej. *Przegląd Prawa Konstytucyjnego*. 2012. Nr. 4 (12). P. 119-134.
4. I OSK 2093/14 – Wyrok NSA. URL: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CF95D9EB07> (дата звернення: 04.04.2020).
5. II SAB/Wa 10/13 – Wyrok WSA w Warszawie. URL: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DC374D290F> (дата звернення: 04.04.2020).
6. II SAB/Wa 295/11 – Wyrok WSA w Warszawie. URL: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/29186F4E72> (дата звернення: 04.04.2020).
7. I OSK 2093/14 – Wyrok NSA. URL: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CF95D9EB07>. (дата звернення: 04.04.2020).
8. II SAB/Lu 44/10 – Wyrok WSA w Lublinie. URL: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/2C7A3E9859> (дата звернення: 04.04.2020).

Ключові слова: інформація, право на інформацію, доступ до інформації, права людини, демократична держава.

Ключевые слова: информация, право на информацию, доступ к информации, права человека, демократическое государство.

Key words: information, right to information, access to information, human rights, democratic state.

ВОЛКОВА ДАРІЯ ЄВГЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

ДО ПИТАННЯ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ СТВОРЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Євроінтеграційний рух України стосується усіх сфер суспільного життя та багатьох його явищ. Не є виключення і громадські організації, конституційно-правова регламентація їхнього створення.

Пов'язані з громадськими організаціями норми Конституції України 1996 р. щодо права на об'єднання здебільшого відповідають вимогам